

Agatha Christie[®]

SLUČAJEVI HERKULA POAROA

1. TAJANSTVENI DOGAĐAJ U STAJLSU

2. LORD EDŽVER JE MRTAV

3. SMRT U OBLACIMA

4. KARTE NA STO

5. SASTANAK SA SMRĆU

AGATA KRISTI

Tragedija
u tri čina

SLUČAJEVI
HERKULA POAROA

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® POIROT® THREE ACT TRAGEDY

Three Act Tragedy © 1935 Agatha Christie Limited. All rights reserved.

Translation copyright © Agatha Christie Limited 2015. All rights reserved.

AGATHA CHRISTIE, POIROT and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and/or elsewhere. All rights reserved.

Agatha Christie®

SLUČAJEVI HERKULA POAROA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Mojim prijateljima Džefriju i Violeti Šipston

Sadržaj

Prvi čin

Sumnja

1. Svračje gnezdo 13
2. Potresan događaj pre večere 23
3. Ser Čarls u nedoumicama. 30
4. Ilejn naših dana 38
5. Beg od jedne dame 47

Drugi čin

Izvesnost

1. Ser Čarls dobija pismo 57
2. Nestali batler 69
3. Ko od njih? 80
4. Svedočenja posluge 86
5. U batlerovoj sobi. 97
6. Što se tiče mrlje od mastila... 107
7. Ratni plan. 115

Treći čin

Razotkrivanje

1. Gospođa Babington 129
2. Ledi Meri 137
3. Na pozornicu ponovo stupa Herkul Poaro . 147
4. Potez pameti 152
5. Podela posla. 161
6. Sintija Dejkers 170
7. Kapetan Dejkers 178
8. Andžela Satklif 185
9. Mjurijel Vils. 190
10. Oliver Manders. 199
11. Na čaši vina kod Poaroa 204
12. Dan u Gilingu. 214
13. Gospođa De Rašbridžer 223
14. Gospođica Milrej. 231
15. Zavesa pada. 237

Režija

Ser Čarls Kartrajt

Asistenti režije

Gospodin Satertvejt

Gospodica Hermiona Liton Gor

Kostimi

Ambrozina ltd

Rasveta

Herkul Poaro

PRVI ČIN

Sumnja

PRVO POGLAVLJE

Svračje gnezdo

GOSPODIN SATERTVEJT JE SEDEO NA TERASI SVRAČJEG GNEZDA i gledao svog domaćina ser Čarlsa Kartrajta kako dolazi penjući se stazicom od mora.

Svračje gnezdo bilo je moderni bungalov od bolje vrste. Nije imalo ni tremove, ni zabate, ni raznorazne izraštaje tako mile srcu trećerazrednih neimara. Bila je to jednostavna bela stamena kuća, ali bi se čovek prevario što se njene veličine tiče, jer je bila znatno prostranija nego što bi se naizgled reklo. Ime je stekla zahvaljujući svom položaju, visoko nad lukom Lumuta – kao prava osmatračnica na brodskom jarbolu. S jedne strane terase, zaštićene jakim balustradom, bio je zapravo okomit pad pravo u more. Putem je od gradića do Svračjeg gnezda bilo oko kilometar i po. Put je zalazio u kopno, a onda se u cikcak kretao iznad mora. Peške se moglo stići za sedam minuta strmom ribarskom stazom kojom se ser Čarls Kartrajt upravo peo.

Ser Čarls je bio lepo građen, preplanuo muškarac srednjih godina. Na sebi je imao stare sive flanelske pantalone i beli džemper. Kretao se s blagim ljuľanjem u hodu, polusklopljenih pesnica. Devet od deset ljudi bi vam reklo: „Penzionisani pomorski oficir, nema greške.“ Taj deseti, osetljiviji, zastao bi s oklevanjem, zbunjen nećim lažnim u toj slici. Zatim bi možda nezvan doplovio jedan prizor – paluba broda, ali ne pravog, već broda omeđenog zavesama od debelog, bogatog materijala, na toj palubi stoji jedan ćovek – Čarls Kartrajt – na njega se sliva svetlost koja nije sunćeva, pesnice polustisnute, blago zaljuljan hod, a glas, nonšalantan, prijatan glas engleskog moreplovca i džentlmena, znatno pojaćan u tonu: „Ne, gospodine“, govori Čarls Kartrajt, „bojim se da na to pitanje ne mogu da vam odgovorim.“

Uz šušćanje pada teška zavesa, svetla se pale, orkestar zaszvira poslednju sinkopiranu frazu, devojke s prevelikim mašćnama u kosi nude: „Ćokoladice? Limunadu?“ Završio se prvi ćin *Zova mora* s Čarlsom Kartrajćtom u ulozi prvog oficira Vanstona.

Gledajući ga odozgo sa svog vidikovca, gospodin Saterćvejt se osmehnu.

Spećen nosat ćovećuljak, pokrovitelj umetnosti i teatra, okoreli ali prijatan snob, neizostavno je pozivan na sve važnije kućne zabave i drušćvena okupljanja (rećima „i gospodin Saterćvejt“ bez izuzetka se završavao svaki spisak zvanica). Osim toga je bio popriлично inteligentan ćovek i vrlo pronićljiv posmatrać i ljudi i događaja.

Odmahući glavom, mrmľjao je sebi u bradu: „Ne bih to ni pomislio. Ne, zbilja, ne bih ni pomislio.“

Nećiji koraci zaćuše se na terasi i gospodin Saterćvejt okrenu glavu. Profesija krupnog, sedog ćoveka koji je privukao stolicu i seo jasno se ćitala s njegovog pametnog, dobrog,

sredovečnog lica, na kome kao da je pisalo: „Doktor, Harli strit“. Ser Bartolomju Strendž bio je uspešan u svom poslu. Čuveni specijalista za nervne bolesti, nedavno se našao među onima koji su u čast kraljevog rođendana odlikovani plemićkim zvanjem.

Približio je stolicu stolici gospodina Satertvejta i rekao: „Šta to ne biste pomislili? Dajte da čujemo.“

Gospodin Satertvejt mu s osmehom skrenu pažnju na čoveka koji se brzo peo stazom ispod njih.

„Ne bih pomislio da će ser Čarls pristati na ovoliko dugo... ahm... izgnanstvo.“

„Tako mi boga, ne bih ni ja!“ Ser Bartolomju se nasmejao od sveg srca. „Poznajem Čarlsa od detinjstva. Zajedno smo bili na Oksfordu. Uvek je bio isti – bolji glumac u privatnom životu nego na pozornici! Čarls uvek glumi. Ne može protiv toga, to mu je druga priroda. Čarls nikad ne izlazi iz prostoriije nego s pozornice, i to obično uz odličnu završnu repliku. Svejedno, voli da menja uloge – niko to ne voli kao on. Pre dve godine povukao se sa scene, rekao je da hoće da živi jednostavan život na selu. Izvan sveta, da se prepusti svojoj staroj ljubavi prema moru. Došao je ovamo i napravio ovu kuću – to je njegova ideja o jednostavnoj kućici na selu. Tri kupatila i sve pomodarske tričarije unutra! Ni ja baš kao ni vi nisam mislio da će to potrajati, Satertvejte. Na kraju krajeva, Čarls je ljudsko biće, potrebna mu je njegova publika. Dva-tri penzionisana pomorska kapetana, jato postarijih gospođa i pastor baš i ne čine neko gledalište. Mislio sam da ta njegova priča o običnom momku zaljubljeniku u more neće potrajati duže od šest meseci. Najiskrenije sam mislio da će mu posle toga uloga prosto dojaditi. Mislio sam da će sledeća uloga biti čovek umoran od sveta u Monte Karlu,

recimo, ili zemljoposjednik negde u Škotskoj – svestranog je ukusa naš Čarls.“

Doktor je začutao. Održao je podugačak govor. Oči su mu bile vedre i pune topline dok je posmatrao čoveka dole na stazi, nesvesnog njegovog pogleda. Za dva-tri minuta Čarls će stići do njih.

„Izgleda, međutim, da smo grešili“, dodao je ser Bartolomju. „Privlačnost jednostavnog života još nije izbledela.“

„Dešava se da loše procenimo čoveka kad stalno igra neku ulogu“, istakao je gospodine Satertvejt. „Ne shvatimo ga ozbiljno kad je sasvim iskren.“

Doktor je zaklimao glavom.

„Da“, rekao je. „Istina.“

Uz veseo pozdrav Čarls Kartrajt ustrča uz stepenice na terasu.

„*Mirabela* je prevazišla sebe“, rekao je. „Trebalo je i vi da pođete, Satertvejte.“

Gospodin Satertvejt je zavrteo glavom. Suviše se puta napatio prelazeći Lamanš da bi gajio ikakve iluzije o sebi kao moreplovca. *Mirabelu* je posmatrao tog jutra s prozora svoje sobe. U jedro joj je duvao oštar povetarac i gospodin Satertvejt je svesrdno zahvaljivao nebesima što se nalazi na čvrstoj zemlji.

Ser Čarls je otišao do francuskog prozora salona i doviknuo da im donesu piće.

„Trebalo je i ti da pođeš, Toli“, obratio se svom prijatelju. „Zar nisi pola života proveo sedeći u Harli stritu i govoreći svojim pacijentima kako bi im život na talasima okeana bio odličan za zdravlje?“

„Ogromna prednost koju uživaš kad si doktor“, odgovorio mu je ser Bartolomju, „leži upravo u tome što nisi obavezan da se pridržavaš sopstvenih saveta.“

Ser Čarls je prsnuo u smeh. Nesvesno je i dalje igrao svoju ulogu otresitog i veselog morskog vuka. Izvanredno naočit čovek, vrlo lepo građen, s uzanim šaljivim licem i prvim sedima na slepoočnicama, ser Čarls je bio upravo to što bi se po izgledu i reklo da jeste – gospodin pre svega, a potom glumac.

„Išao si sam?“, pitao ga je doktor.

„Nisam.“ Ser Čarls se okrenuo da uzme piće s poslužavnika koji je držala elegantna sobarica. „Imao sam mornara. Malu Eg, da kažem tačno.“

U njegovom glasu bilo je nečega, prizvuka nekakvog snebivanja, što je nateralo gospodina Satertvejta da naglo podigne pogled.

„Gospođicu Liton Gor? Zna ponešto o jedrenju, zar ne?“

Ser Čarls se pokunjeno nasmeja.

„Postigla je da se pored nje osećam kao da se nikad u životu nisam otisnuo na more; ipak, napredujem – zahvaljujući njoj.“

Misli su hitro proletale gospodinu Satertvejtu kroz glavu.

„Pitam se... Eg Liton Gor... možda mu zbog tog nije dosadilo... godine, opasne godine... uvek se u to doba života nađe neko devojče...“

Ser Čarls je nastavljao: „More – ne može se s tim ništa uporediti: sunce, vetar i more, i skromni kućerak u koji možeš da se vratiš.“ Zadovoljno je pogledao belu vilu iza sebe, s tri kupatila, toplom i hladnom vodom u svim sobama, najnovijim sistemom centralnog grejanja i električnih instalacija i poslugom koja je obuhvatala dve sobarice, kuvaricu i kuvaričinu pomoćnicu. Ser Čarls je jednostavan život tumačio možda pomalo ekstravagantno.

Iz kuće se prema njima stušti visoka, izrazito ružna žena.

„Dobro jutro, gospođice Milrej.“

„Dobro jutro, ser Čarlse. Dobro jutro“ (škrto je klimnula glavom ostaloj dvojici). „Evo menija za večeru. Ne znam da li biste hteli nešto da menjate?“

Ser Čarls je uzeo meni i poluglasno čitao:

„Da vidimo: dinja kantalup, boršč, sveža skuša, fazan, sufle *Iznenadenje*, kanape *Dijana*... Ne, mislim da je ovo sve izvanredno, gospođice Milrej. Gosti dolaze vozom u pola pet.“

„Već sam naredila Holgejtu šta treba da radi. Uzgred, ser Čarlse, bilo bi bolje, izvinite, ako bih večeras i ja večerala sa vama.“

Ser Čarls je izgledao zatečeno, ali je uljudno rekao:

„Bilo bi mi zadovoljstvo, svakako, gospođice Milrej, ali... hm...“

Gospođica Milrej je mirno objasnila: „Inače će vas biti trinaestoro za stolom, ser Čarlse, a ljudi su često sujeverni.“

Po njenom tonu dalo se zaključiti da bi gospođica Milrej mirne duše sela da večera kao trinaesta za stolom svake večeri u svom životu. „Mislim da je sve pripremljeno“, nastavila je. „Rekla sam Holgejtu da ode kolima po ledi Meri i Babingtonove. Da li je to u redu?“

„Bespogovorno. Upravo to bih vas i zamolio da uradite.“

S pomalo nadmoćnim osmehom na grubim crtama svog lica, gospođica Milrej se na to povukla.

„Izvanredna žena“, s poštovanjem je rekao ser Čarls. „Stalno strepim da će doći da me nahrani kašičicom.“

„Otelotvorena sposobnost“, rekao je doktor Strendž.

„Radi kod mene već šest godina“, rekao je ser Čarls. „U Londonu mi je bila sekretarica, a ovde je, rekao bih, neka vrsta veoma hvaljene kućenadzornice. Pod njenom rukom sve ovde radi kao sat. A sad, zamislite molim vas, odlazi.“

„Zašto?“

„Kaže“, sumnjičavo je rekao ser Čarls trljajući nos, „kaže da ima onemoćalu majku. Lično ne verujem u to. Ovakve

žene uopšte nemaju majku. Nastale su spontanom razmnožavanjem iz dinamo mašine. Ne, drugo je nešto tu posredi.“

„Vrlo verovatno su se zapatila nekakva govorkanja“, rekao je ser Bartolomju.

„Govorkanja?“ Glumac se zagledao u njega. „Govorkanja o čemu?“

„Dragi moj Čarlse, pa znaš o čemu se obično govorka.“

„Misliš govorkanja o njoj i... meni? S onakvim licem? U njenim godinama?“

„Verovatno nema još pedeset.“

„Verovatno nema.“ Ser Čarls je malo razmislio. „Ipak, Toli, ozbiljno, pa jesi li joj ti *video* lice? Ima doduše dva oka, nos i usta, ali ipak ne bi rekao da je to *lice* – žensko lice. Ni najtračavija stara ljubiteljka skandala iz komšiluka ne bi valjda stvarno mogla da dovede strast i požudu u vezu s *takvim* licem.“

„Potcenjuješ maštu britanskih usedelica.“

Ser Čarls je zavrteo glavom.

„Ne verujem u to. Ima u gospođici Milrej izvesne zastrašujuće pristojnosti koju čak i jedna britanska usedelica mora da prepozna. Ta žena je otelovljena vrlina i dostojanstvenost, a uz to i vrlo korisna. Uvek sam zapošljavao sekretarice ružne kao greh.“

„Pametno.“

Ser Čarls je nekoliko minuta ostao zadubljen u misli. Da mu odvrati pažnju, ser Bartolomju ga upita: „Ko sve dolazi danas?“

„Kao prvo, Endži.“

„Andžela Satklif? Baš lepo.“

Gospodin Satertvejt se sa zanimanjem prignu napred, željan da sazna sastav gostiju na večerašnjem druženju. Andžela Satklif je bila poznata glumica, ne više mlada, ali je

i dalje imala uspeh kod publike, a posebno je pohvale sticala svojim duhom i šarmom. Govorilo se za nju da je naslednica Elen Teri.

„Zatim Dejkersovi.“

Ponovo je gospodin Satertvejt klimnuo glavom za sebe. Gospođa Dejkers bila je na čelu *Ambrozine ltd*, uspešne modne firme čije se ime često viđalo i na pozorišnim programima: „Kostimi gospođice Blank u I činu – *Ambrozina ltd*, Bruk strit.“ Njen muž kapetan Dejkers bio je pomalo crna ovca – ili hirovit konj, ako biste se radije izrazili njegovim vlastitim jezikom ljubitelja trka. Na trkama je provodio mnogo vremena – nekada je i sam jahao stiplčez na Ejntriju. Bilo je i nekih mutnih priča u njegovoj prošlosti, mada niko nije sasvim tačno znao kakvih. Nikada se nije vodila nikakva istraga, nije bilo ničeg otvorenog, ali na pomen Fredija Dejkersa ljudima bi se uvek pomalo podigle obrve.

„Onda Antoni Astor, dramski pisac.“

„Naravno“, rekao je gospodin Satertvejt. „Njen je *Saobraćaj u jednom pravcu*, gledao sam predstavu dvaput. Postala je veliki hit.“ Prilično je uživao u tome što je mogao da pokaže kako zna da je Antoni Astor žena.

„Tako je“, rekao je ser Čarls. „Zaboravio sam kako se ono beše zapravo preziva – Vils, čini mi se. Sreo sam je samo jednom. Pozvao sam je da pričnim zadovoljstvo Andželi. Eto to je čitavo društvo.“

„A ovdašnji?“, upitao je doktor.

„O, ovdašnji! Pa, dolaze Babingtonovi – on je pastor, odličan tip, nije previše zanesen crkvom, a žena mu je divna. Daje mi lekcije iz baštovanstva. Dolaze oni, i ledi Meri i Eg. To su svi. Ah da, i jedan mladi čovek po imenu Manders, novinar ili tako nešto. Lepuškast momak. Nema više niko.“

Gospodin Satertvejt je bio metodičan čovek. Pobrojao ih je sve po redu.

„Gospođica Satklif jedan, Dejkersovi tri, Antoni Astor četiri, ledi Meri i njena kćerka šest, pastor i njegova žena osam, taj mladić devet, nas trojica dvanaest. Neko je pogrešno brojao, ser Čarlse, ili vi ili gospođica Milrej.“

„Gospođica Milrej nije, ta žena nikada ne greši“, rekao je ser Čarls, potpuno siguran u to. „Dajte da vidim. Jeste bogami, u pravu ste, *propustio sam* jednog gosta. Prosto ga se nisam setio.“ Nasmejao se. „Ne bi bio nimalo srećan da to zna. U životu nisam upoznao umišljenijeg čovečuljka.“

Gospodinu Satertvejtu zasvetlucaše oči: on je oduvek smatrao da na svetu nema taštijih ljudi od glumaca, a ser Čarls Kartrajt nije bio nikakav izuzetak. Veoma mu je bio zabavan ovaj klasični slučaj vrane koja grdi gavrana da je crn.

„Ko je taj samoljubac?“, upitao je.

„Jedan mali čudak“, rekao je ser Čarls. „Prilično slavan, doduše. Možda ste i čuli za njega. Herkul Poaro. Belgijanac je.“

„Detektiv“, reče gospodin Satertvejt. „Upoznao sam ga. Upečatljiva ličnost.“

„Originalna.“

„Lično ga nikada nisam upoznao“, kazao je ser Bartolomju, „ali sam se dosta naslušao o njemu. Povukao se, međutim, od pre nekog vremena, zar ne? Verovatno je ono što sam čuo većinom čista bajka. Nadam se, Čarlse, da nećemo imati neki zločin za vikend.“

„Zašto bismo? Zbog toga što imamo detektiva u kući? Zar to nije istrčavanje pred rudu, Toli?“

„Imam ja jednu svoju teoriju.“

„Kakvu teoriju, doktore?“, upitao je gospodin Satertvejt.

„Da čovek privlači događaje, a ne događaji čoveka. Zbog čega neki ljudi imaju uzbudljiv, a drugi dosadan život? Zbog

životnih okolnosti? Nipošto. Jedan će čovek otputovati na kraj sveta i ništa mu se neće dogoditi. Masakr će se odigrati nedelju dana pre nego što on bude došao, zemljotres sutradan pošto bude otišao, a brod koji za dlaku bude propustio zadesiće brodolom. Dok neki drugi čovek može da živi u Balamu i svaki dan putuje do Sitija, pa će ga ipak snalaziti sve i svašta. Biće umešan s bandama ucenjivača, mladim lepoticama i banditima na motociklima. Postoje ljudi skloni brodolomima – dovoljno je da sednu u čamac na veštačkom jezercetu pa će se s čamcem nešto desiti. Isto tako ljudi kao što je taj vaš Herkul Poaro ne moraju da traže zločine, zločin će im sam doći.“

„U tom slučaju je možda dobro što će nam se gospođica Milrej pridružiti i što nas neće biti trinaestoro za večerom“, kazao je gospodin Satertvejt.

„Neka ti bude tvoje ubistvo ako ti je baš toliko do toga“, širokogрудо je rekao ser Čarls. „Postavljam samo jedan uslov – da ja ne budem leš.“

Trojica ljudi smejući se uđoše u kuću.

DRUGO POGLAVLJE

Potresan događaj pre večere

GOSPODINA SATERTVEJTA SU U ŽIVOTU NAJVIŠE ZANIMALI drugi ljudi, žene u celini više nego muškarci. Za čoveka koji se uglavnom kretao među drugim muškarcima, gospodin Satertvejt je i previše dobro poznavao žene. Bila je u njegovom karakteru izvesna ženska crta, koja mu je omogućavala uvid u ženski način razmišljanja. Čitavog života žene su mu se poveravale, ali ga nikada nisu ozbiljno shvatale. Ponekad je zbog toga bio pomalo ogorčen. Osećao se kao da uvek gleda predstavu iz lože i nikada se ne nađe na pozornici, nikada ne učestvuje u komadu. Istinu govoreći, doduše, njemu je uloga posmatrača zaista dobro odgovarala.

Večeras ga je, dok je sedeo u velikoj prostoriji s koje se izlazilo na terasu i koju je jedna moderna firma za unutrašnje uređenje doterala tako da podseća na luksuznu brodsku kabinu, više od svega interesovalo kojom je tačno nijansom Sintija Dejkers obojila kosu. Bio je to jedan sasvim novi ton boje, sveže prispeo iz Pariza, pretpostavljao je Satertvejt,

koji je ostavljao neobičan i prilično prijatan utisak bronze sa zelenkastom patinom. Kako je stvarno gospođa Dejkers izgledala – to je bilo nemoguće znati. Visoka žena, imala je figuru savršeno izdrilovanu prema zahtevima trenutka, a ruke i vrat uobičajeno preplanule za boravak van grada – da li je taj preplanuli letnji ten bio prirodno ili veštački postignut, to niko ne bi umeo da kaže. Zelenkastobronzana kosa bila je nameštena u maštovitu modernu frizuru koju je mogao da izvede samo najbolji londonski frizer. Doterane obrve, obojene trepavice, izvanredno našminkano lice, prirodno tanke usne karminom izvijene u bujne linije, sve je dopunjavalo besprekornu večernju haljinu naizgled vrlo jednostavnog kroja (mada je to bilo prosto smešno daleko od prave istine), ali neobičnog tamnoplavog preлива i od neobičnog materijala, zagasitog, ali sa iskricama svetlosti skrivenim u sebi.

„Pametna žena“, rekao je za sebe gospodin Satertvejt odmeravajući je s odobravanjem. „Pitam se kakva je ona u stvari.“ Mislio je ovog puta na njene unutrašnje osobine, ne na spoljašnjost.

Reči je izgovarala s otezanjem, prema trenutnoj modi.

„Dragi moj, to nije bilo moguće. Hoću da kažem, nešto je ili moguće ili nije. Ovo nije bilo. Bilo je prosto ubistveno.“

Bila je to trenutno vrlo moderna reč – sve je bilo „ubistveno“.

Ser Čarls je energično mućkao koktel i razgovarao s Andželom Satklif, visokom sedom ženom lepих očiju i nestašnih usana.

Dejkers je razgovarao s Bartolomjuom Strendžom.

„Svi znaju šta ne valja sa starim Ledisbornom. Zna čitava konjušnica.“

Sitan riđ čovek lisičjeg lika, s kratkim brčićima i očima koje su vrdale, govorio je visokim stakato glasom.

Do gospodina Satertvejta sedela je gospođica Vils, čiji je komad *Saobraćaj u jednom pravcu* hvaljen kao jedan od najoštromnijih i najsmelijih prikazanih u Londonu poslednjih godina. Gospođica Vils je bila visoka i mršava, s uvučenom bradom i vrlo loše uvijenom svetlom kosom. Nosila je pin-snez, a obukla je nekakav nevideno vrećasti zeleni šifon. Glas joj je bio piskav i nerazgovetan.

„Išla sam na jug Francuske, ali mi tamo uopšte nije bilo naročito lepo“, govorila je. „Nisu nimalo predusretljivi. Bilo mi je, naravno, vrlo korisno za posao – da vidim sve što se dešava, znate.“

Gospodin Satertvejt je mislio: „Sirotica, uspeh ju je odvojio od njenog duhovnog doma – pansiona za samce u Bornmutu. Jedino bi tamo ona stvarno volela da bude.“ Divio se nepomirljivim razlikama između književnih dela i njihovih autora. Taj kultivisani ton svetskog čoveka koji je Antoni Astor davao svojim delima – kakva bi se i najmanja njegova iskrica mogla opaziti kod gospođice Vils? Zatim je zapazio da su svetloplave oči iza stakala naočara izuzetno inteligentne. Sad su ga procenjivački posmatrale, što ga je pomalo uznemirilo. Osećao se kao da ga gospođica Vils marljivo uči naizust.

Ser Čarls je upravo sipao koktel u čaše.

„Da vam donesem koktel“, rekao je gospodin Satertvejt naglo ustajući.

Gospođica Vils se zasmejuckala. „Nemam ništa protiv.“

Vrata su se otvorila i Templ je najavila leđi Meri Liton Gor, gospodina i gospođu Babington i gospođicu Liton Gor.

Gospodin Satertvejt je snabdeo gospođicu Vils koktelom pa se postrance privukao do leđi Meri Liton Gor. Kao što je već pomenuto, gospodin Satertvejt je gajio slabost prema titulama.

Osim toga što je bio snob, posebno je voleo plemkinje, a ledi Meri je to neosporno bila u potpunosti.

Pošto je ostala udovica s trogodišnjom kćerčicom, u vrlo lošem materijalnom stanju, došla je u Lumut i uzela jednu skromnu kuću u kojoj je, s jednom odanom sluškinjom, živela sve od tada. Visoka vitka žena izgledala je kao da ima više od svojih pedeset pet godina, ali bila je milog i krotkog lika. Kćerku je obožavala, i pomalo je se plašila.

Hermiona Liton Gor, koju su iz nekog neznanog razloga zvali Eg*, nije mnogo ličila na majku. Bila je energičnija od nje i, mada ne izrazita lepotica, neporecivo je bila privlačna, zaključio je gospodin Satertvejt. Razlog njene privlačnosti, smatrao je on, ležao je u bujnoj životnosti. Činilo se da u sebi ima dvostruko više života od svih ostalih tu prisutnih. Tamnokosa, sivooka, prosečne visine, ostavljala je utisak nesavladive mladosti i vitalnosti nečim u tome kako joj se kosa sitno kovrdžala na vratu, u oblini obraza, u zaraznom smehu.

Stajala je i razgovarala s Oliverom Mandersom, koji takođe samo što je stigao.

„Ne shvatam zašto ti je jedrenje toliko dosadno. Nekad si ga voleo.“

„Eg – mila moja. Čovek odraste.“

Izgovorio je to otegnuto, izvijajući obrve.

Naočit mlad čovek, dvadeset pet godina reklo bi se na oko. Bilo je možda nečeg pomalo izveštačenog u njegovoj lepoti. I još nečeg... da li stranog? Nečeg neengleskog u njemu.

Još neko je posmatrao Olivera Mandersa – jedan čovečuljak jajaste glave, s brkovima koji su očigledno otkrivali stranca. Gospodin Satertvejt je prišao da podseti gospodina

* Engl.: egg – jaje. (Prim. prev.)

Herkula Poaroa na sebe. Čovečuljak se ponašao vrlo srdačno. Gospodin Satertvejt je podozrevao da gospodin Poaro namerno prenaglašava svoje tuđinske manire. Njegove sitne iskričave očice kao da su govorele: „Očekujete od mene da budem klovn? Da vam odigram komediju? *Bien* – biće po vašoj želji!“

Mada sad nije bilo iskrice u očima Herkula Poaroa. Mali čovek je izgledao vrlo ozbiljno i kao da je pomalo tužan.

Prečasni Stiven Babington, sveštenik lumutski, prišao je gospodinu Satertvejtu i ledi Meri. Prečasni je imao šezdesetak godina, dobre oči neke izbledele boje i razoružavajuće snebivljivo ponašanje.

„Imamo sreće što ser Čarls živi ovde među nama“, rekao je on gospodinu Satertvejtu. „Vrlo je dobar, vrlo velikodušan. Boljeg suseda čovek ne bi mogao da poželi. Uveren sam da se i ledi Meri slaže sa mnom.“

Ledi Meri se osmehnula.

„Meni se on veoma dopada. Slava ga nije iskvarila. U mnogo čemu on je“, osmeh joj je postao još širi, „još uvek dete.“

Dok je gospodin Satertvejt razmišljao o tome koliko su bezgranični majčinski nagoni kod žena – budući da je pripadao viktorijskom pokolenju, on je tu osobinu sasvim odobravao – priđe im sobarica s koktelima na poslužavniku.

„Smeš da popiješ jedan koktel, mamice“, rekla je Eg stvorivši se pored njih s čašom u ruci. „Samo jedan.“

„Hvala ti, mila“, krotko je rekla ledi Meri.

„Mislim da će i meni moja žena dopustiti jedan“, rekao je gospodin Babington i nasmejao se blagim smehom crkvenog čoveka.

Gospodin Satertvejt se osvrnu prema gospođi Babington, koja se od sveg srca predala razgovoru sa ser Čarlsom na temu stajskog đubriva.

„Ima lepe oči“, pomislio je.

Gospođa Babington je bila krupna neuredna žena. Činilo se da pršti od energije i da joj je strana svaka sitničavost. Kao što je Čarls Kartrajt već rekao – divna žena.

„Recite mi“, prignula se leđi Meri gospodinu Satertvejt, „ko je ona mlada žena s kojom ste razgovarali kada smo mi došli – ona u zelenom?“

„To vam je dramski pisac Antoni Astor.“

„Molim? Zar ta... ta bezbojna mlada žena? Oh!“ Brzo se pribrala. „Stvarno sam užasna! Mada sam se zaista iznenadila. Ne izgleda mi... mislim, izgleda sasvim kao neka nespособna dadilja.“

Bio je to tako prikladan opis izgleda gospođice Vils da se gospodin Satertvejt nasmejao. Gospodin Babington je dobrodušnim kratkovidim očima škiljio preko sobe. Gucnuo je koktel i zagrcnuo se. Nije navikao na koktele, mislio je gospodin Satertvejt smejući se u sebi – verovatno su u njegovoj glavi oni neka odlika savremenosti, ali mu se u stvari ne dopadaju. Gospodin Babington je odlučno otpio još jedan gutljaj, kriveći lice, i rekao:

„Je li to ona dama tamo? Zaboga...“

Prineo je ruku grlu.

Glas Eg Liton Gor jasno je zazvonio:

„Olivere, ti premazani Šajloče...“

„Naravno“, pomislio je gospodin Satertvejt, „to je – nije stranac, nego Jevrej!“

Vrlo su naočit par, oboje mladi i lepi... i svađaju se, a to je uvek dobar znak...

Pažnju mu privuče čudan zvuk odmah pored njega. Gospodin Babington je ustao i njihao se, s grčem na licu.

Ostale je opomenuo jasni Hermionin glas, mada je leđi Meri bila ustala zabrinuto pružajući ruku.

„Pogledajte“, rekla je zvonkim glasom Eg, „gospodinu Babingtonu je loše.“

Ser Bartolomju Strendž žurno je prišao, prihvatio čoveka kome je pozlilo i upola ga odneo do kauča na jednoj strani sobe. Ostali su se okupili, željni da pomognu, ali nemoćni...

Dva minuta posle toga Strendž se uspravio i odmahnuo glavom. Rekao je otvoreno, svestan da nema svrhe okolišiti: „Žao mi je. Mrtav je...“

TREĆE POGLAVLJE

Ser Čarls u nedoumicama

„DOĐITE OVAMO NA TRENUTAK, SATERTVEJTE, HOĆETE LI?“

Ser Čarls je izvirivao kroz jedna otvorena vrata.

Prošao je bio sat i po. Uzbuna se stišala. Ledi Meri je izvela uplakanu gospođu Babington i otpratila je kući u parohijski dvor. Gospođica Milrej delotvorno je obavila potrebne telefonske pozive. Lumutski doktor je došao i preuzeo slučaj. Poslužena je pojednostavljena varijanta večere, posle koje se, po prećutnom sporazumu, okupljeno društvo odmah povuklo u svoje sobe. Gospodin Satertvejt je upravo i sam bio pošao da se povuče kada ga je ser Čarls pozvao s vrata brodske sobe, u kojoj se smrt i odigrala.

Gospodin Satertvejt je ušao, potiskujući pritom blagu drhtavicu. Imao je dovoljno godina da mu slika smrti ne bude mila... Jer uskoro će, možda, i on... ali zašto misliti o tome?

„Imam ja pred sobom još dobrih dvadeset godina“, rekao je on otresito u sebi.

U brodskoj sobi bio je pored ser Čarlsa samo još Bartolomju Strendž. Kad je ugledao gospodina Satertvejta, doktor s odobravanjem klimnu glavom.

„Dobro je“, reče. „Gospodin Satertvejt nam može dobro doći. Ima životnog iskustva.“

Pomalo iznenađen, gospodin Satertvejt sede u fotelju pored doktora. Ser Čarls je šetkao po prostoriji. Zaboravio je da drži pesnice poluskupljene i sveukupno je manje ličio na pomorca.

„Čarlsu se ovo ne dopada“, rekao je ser Bartolomju. „Mislim na smrt sirotog starog Babingtona.“

Gospodin Satertvejt je pomislio kako se doktor nije izrazio baš najsrećnije. Svakako se ni od koga ne bi moglo očekivati da mu se „dopadne“ ono što se dogodilo. Shvatio je da za Strendža reči imaju neko sasvim drugo značenje od onoga koje neposredno prenose.

„Bilo je veoma neprijatno“, rekao je pažljivo napipavajući put. „Vrlo potresno zaista“, dodao je zadrhtavši kad se prisetio.

„Hm, da, bio je to prilično težak trenutak“, rekao je doktor Strendž, glasom u koji se načas uvukao profesionalni lekarski ton.

Kartrajt zastade usred koraka.

„Jesi li ikada video da neko ovako umre, Toli?“

„Ne“, zamišljeno je rekao ser Bartolomju. „Ne bih rekao. Mada“, dodao je trenutak ili dva zatim, „ja zaista nisam video toliko smrti koliko ti možda pretpostavljaš. Specijalisti za nervne bolesti ne pomre baš toliko pacijenata. Više voli da ih čuva u životu da bi mu donosili prihode. Ne sumnjam da se Makdugal nagledao umiranja mnogo više nego ja.“

Doktor Makdugal je bio glavni lumutski lekar, koga je pozvala gospođica Milrej.

„Makdugal nije video ovog čoveka kako umire. Babington je već bio mrtav kad je on došao. Makdugal raspolaže samo onim što smo mi mogli da mu kažemo, što si ti mogao da mu kažeš. Rekao je da je to bio nekakav napad, da je Babington već imao dosta godina i da mu je zdravlje popuštalo. Meni to nije dovoljno dobro.“

„Verovatno ni on nije zadovoljan, ali doktor mora nešto da kaže“, zagundao je ser Bartolomju. „Napad je odlična reč – ne znači baš ništa, ali je laiku dovoljno objašnjenje. Na kraju krajeva, Babington jeste bio čovek u godinama i zdravlje ga jeste mučilo u poslednje vreme, potvrdila nam je njegova žena. Moguće je da je negde bilo načeto nešto na šta se nije posumnjalo.“

„Je li to bio tipičan napad, ili udar, ili kako već ti to zoveš?“

„Tipičan u kom pogledu?“

„Tipičan za neku od poznatih bolesti?“

„Da si se ikada bavio medicinom“, odgovorio mu je ser Bartolomju, „znao da bi da je tipičan slučaj nešto što u stvari gotovo i ne postoji.“

„Na šta vi to tačno navodite, ser Čarlse?“, upitao je gospodin Satertvejt.

Kartrajt mu ne odgovori. Napravio je jedan neodređen gest rukom. Strendž se grleno nasmeja.

„Čarls ni sam ne zna“, rekao je. „Samo mu se misli, sasvim prirodno, okreću dramatičnim mogućnostima.“

Ser Čarls sada napravi jedan prekoran gest. Lice mu je bilo zadubljeno, zamišljeno. Odsutno je vrteo glavom.

Gospodina Satertvejta je na nekoga podsećao, ali nije mogao da se doseti na koga – a onda mu je sinulo. Aristid Dival, načelnik Tajne službe, raspliće zamršeni zaplet *Tajnih žica*. Sledećeg trena bio je sasvim siguran. Ser Čarls je nesvesno nahramljivao u hodu. Aristid Dival je nosio nadimak Šepavac.

Ser Bartolomju je nastavljao da podvrgava ser Čarlsove neizgovorene sumnje nemilosrdnoj svetlosti zdravog razuma.

„Da, na šta sumnjaš, Čarlse? Samoubistvo? Ubistvo? Ko bi ubio bezazlenog starog sveštenika? To je čista fantastika. Samoubistvo? Dopustimo da tu ima nečega. Čovek bi možda i mogao da zamisli da je Babington imao neki razlog da oduzme sebi život...“

„Kakav razlog?“

Ser Bartolomju blago odmahnu glavom.

„Kako bismo mogli da rasvetlimo sve tajne ljudskog uma? Evo samo jedne pretpostavke – recimo da je Babingtonu saopšteno kako boluje od neke neizlečive bolesti, na primer od raka. Nešto tome slično moglo bi da pruži motiv. Možda je želeo da poštedi ženu, da ga ne gleda kako se dugo muči. Naravno, to je samo moguća pretpostavka. Nema ničega zbog čega bismo pomislili da je Babington želeo sebi da dođe glave.“

„Nisam ja toliko pomišljao na samoubistvo“, zaustio je ser Čarls.

Bartolomju Strendž se ponovo grleno nasmejao.

„Upravo tako. Tebe ne zanimaju verovatnoće, ti bi hteo nešto senzacionalno – novi otrov u koktelu, koji ne ostavlja traga u organizmu žrtve.“

Ser Čarls je napravio vrlo izražajnu grimasu.

„Nisam siguran da bih to želeo. Boga mu ljubim, Toli, pa ne zaboravi da sam ja smešao koktel.“

„Nagli nastup ubilačke manije, je li? Pretpostavljam da su u ovom našem slučaju simptomi odloženi, ali do jutra ćemo svi biti mrtvi.“

„Đavo da ga nosi, ti zbijaš šale, ali...“ Ser Čarls iznervirano začuta.

„U stvari se ne šalim“, odvrati mu lekar. Glas mu je sad bio drugačiji, ozbiljan, i ne sasvim bez saosećanja. „Ne zbijam

šale sa smrću jadnog starog Babingtona. Ismevam pomalo tvoje pretpostavke, Čarlse, jer... pa, zato što ne bih želeo da nenamerno naneseš nekom zlo.“

„Zlo?“, oštro je upitao ser Čarls.

„Možda vi shvatate na šta ciljам, gospodine Satertvejte?“

„Mislim da možda mogu da pretpostavim“, rekao je gospodin Satertvejt.

„Zar ti ne vidiš, Čarlse, da bi te tvoje sumnje mogle da budu definitivno štetne? Takve stvari se pronesu. Samo da neko natukne nešto o mutnom poslu, čak i ako je to sasvim neosnovano, pa bi to moglo da nanese i bol i da uzrokuje nevolje gospođi Babington. Znam jedan-dva slučaja kad se to dogodilo. Neočekivana smrt, nekoliko dokonih jezika se razlapara, glasine se razlete, a glasine stalno rastu – *i više niko ne može tome da stane na kraj*. Boga mu, Čarlse, pa zar ne vidiš koliko bi to izlišno i okrutno bilo? Ti samo puštaš mašti na volju da se razmahne iako za to nema nikakvih stvarnih osnova.“

Na glumčevom licu na to se pokaza neodlučnost.

„Nisam tako razmišljao o tome“, priznade on.

„Nema boljeg momčine od tebe, Čarlse, ali živa je istina da ponekad pustiš mašti da te ponese. Hajde sad reci: zar ozbiljno veruješ da bi iko, iko pod milim bogom, hteo da ubije onog sasvim bezazlenog starca?“

„Valjda ne bi“, rekao je ser Čarls. „Ne, baš kao što ti kažeš, to je smešna pretpostavka. Izvini, Toli, stvarno nisam samo hteo da izvedem štos, iskreno sam imao nekakvo osećanje da nešto tu ne valja.“

Gospodin Satertvejt se tiho nakašlja.

„Mogu li ja nešto da iznesem? Gospodinu Babingtonu je pozlilo nedugo pošto je došao i odmah pošto je popio koktel. Slučajno sam primetio da je od neprijatnosti iskrivio lice dok